

Котегова Л. І.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА

**В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ КЛАСИЧНИХ ВУЗІВ НА
СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

В даній статті охарактеризована проблема формування професійних якостей та навичок, які необхідні майбутньому фахівцю під час подальшої професійної діяльності, необхідність подальшого використання засобів фізичної культури та спорту з метою загальної та професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих навчальних закладів

Ключові слова: професійно-прикладна фізична підготовка, студенти, валеологічний компонент, фізичні та соціальні резерви.

Котегова Л. И. Профессионально – прикладная физическая подготовка в системе

физического воспитания классических вузов на современном этапе/ Черкасский национальный университет имени Богдана Хмельницкого, Украина, Черкасы

В данной статье охарактеризована проблема формирования профессиональных качеств и навыков, которые необходимы будущему специалисту в ходе дальнейшей профессиональной деятельности, необходимость дальнейшего использования средств физической культуры и спорта с целью общего и профессионально – прикладной физической подготовки студентов высших педагогических учебных заведений.

Ключевые слова: профессионально - прикладная физическая подготовка, студенты, валеологический компонент, физические и социальные резервы.

Kotehova L. I. Professionally applied physical training on the system physical education classical universities today/ Cherkasy National University named after Bogdan Khmelnytsky, Ukraine, Cherkasy

This paper described the problem of formation of professional qualities and skills that are needed in the future specialist for further professional activities, the need for further use of physical culture and sport for the purpose of general and vocational exemplation of physical fitness of students in higher pedagogical educational institutions them.

Keywords: vocational and applied physical training, students valeological component, physical and social provisions..

Актуальність роботи. В сучасних умовах особливої актуальності набуває проблема формування професійних якостей та навичок, які необхідні майбутньому фахівцю під час подальшої професійної діяльності.

Використання засобів фізичної культури та спорту з метою загальної та професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих класичних навчальних закладів присвячено чимало робіт багатьох фахівців [5,7].

Традиційні форми та методи підготовки студентської молоді до подальшої професійної діяльності та до деяких видів професійних робіт стали предметом особливої уваги як для фахівців фізичного виховання, так і організаторів виробництва, робітників народної освіти. При чому, визнання важливості і необхідності професійно-прикладної фізичної підготовки (ППФП) у системі спеціальної освіти накладає значну відповідальність на теоретиків та практиків фізичного виховання за якість досліджень, що проводяться у сфері багатогранних проблем ППФП [3].

За останні роки на науково-методичних конференціях, багатьох методичних рекомендаціях відзначено велику кількість матеріалів з різних аспектів ППФП. Однак у більшості публікаціях в основі формування процесу професійно-прикладної фізичної підготовки залишаються положення і принципи, які орієнтують його тільки на фізичні та психофізичні тренування майбутніх фахівців. Практично відсутні роботи, де ППФП була б органічно пов'язана з формуванням фізичної культури студентів багато профільних спеціальностей, яка б орієнтувала на подальшу професійну діяльність майбутніх фахівців (вибір професії, професійне самовизначення). Тому новий пошук покращення якості процесу ППФП на основі розробки технологій програм, удосконалення методики навчання особистої педагогіки і зараз залишається визначним для теорії та методики фізичного виховання студентської молоді, що і визначило **актуальність нашого дослідження.**

Сучасний етап розвитку освіти, пов'язаний з його демократизацією та гуманізацією, з введенням нових спеціальностей і варіативних навчальних планів, потребує наукового обґрунтування та експериментальної перевірки підготовки майбутніх спеціалістів [5,6].

Перехід до неперервної професійної освіти вимагає корінного перегляду всієї системи підготовки майбутніх фахівців від цілей до організаційних форм [4]. Однак у системі багаторівневої педагогічної освіти підготовка майбутніх педагогів залишається малодослідженою. Не існує достатньої кількості посібників та методичних розробок для студентів вищих класичних навчальних закладів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження дозволяють стверджувати, що засоби та методи фізичного виховання значно використовуються для формування значущих професійно-прикладних якостей у спеціалістів різного профілю (А. Б. Барабанщиков, 1981; Е. А. Пеньковский, 1992; И. М. Медведев, 1999; В. И. Косяченко, 2000), засоби фізичної підготовки здійснюють позитивне сприяння на розвиток рухових та морально-вольових якостей майбутніх фахівців в умовах навчального закладу (М. Я. Виленский, 1989; В. А. Кабачков, 1991; Р. Т. Раевский, 1994; Ю. Д. Железняк, 2001).

Загальні основи підготовки майбутнього вчителя до професійної діяльності привертала увагу багатьох фахівців, зокрема: О. О. Абдуліної, Г. О. Артюнової, М. Д. Хміль, В. М. Гриньової, В. О. Сластьоніна, Г. В. Троцко, Л. В. Нечаєвої,

В. В. Сагарди та ін. [1,2,7]. У своїх працях вони визначають мету, зміст, форми і методи професійно-педагогічної та загально-гуманітарної підготовки майбутнього спеціаліста.

Підготовка майбутніх спеціалістів педагогічного профілю, незважаючи на наявність визначної кількості наукових та методичних робіт з професійно - прикладної фізичної підготовки (В. Н. Платонов, 1991; В. А. Земцов, 1999; С. М. Погудин, 2002), розроблена недостатньо, а дані, що є протиріччями, що ускладнює їх практичну реалізацію.

Тому потреба у вивченні професійно-прикладної фізичної підготовки студентів класичних вузів, а також не розробленість цього питання зумовили вибір теми нашого дослідження.

Робота виконана у відповідності до плану Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Метою даного дослідження є удосконалення методики професійно-прикладної фізичної підготовки студентів класичних вузів.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан розробки проблеми дослідження у вітчизняній і зарубіжній педагогічній теорії та практичній діяльності вищих навчальних закладів.

2. Теоретично обґрунтувати направленість професійно-прикладної фізичної підготовки студентів на формування фізичної культури особистості, що створює сприятливі умови, як для фізичного розвитку, так і для удосконалення професійно важливих якостей майбутніх фахівців.

3. Розробити методику будівництва навчальної програми професійно-прикладної фізичної підготовки студентів класичних вузів, у основі якої закладено принципи особисто орієнтованої освіти.

4. Розробити програму професійно-прикладної фізичної підготовки студентів класичних вузів багатьох профільних спеціальностей.

Результати дослідження. Аналіз науково-методичної літератури дозволив констатувати, що в Україні в багатьох вищих навчальних закладах відсутній системний підхід до професійної діяльності: не розроблені навчальні програми багатопрофільних спеціальностей, які відображали специфіку діяльності майбутніх фахівців; методику розвитку професійно-прикладних фізичних якостей і т.д.

Завдяки нашим спостереженням та дослідженням програма ППФП майбутніх спеціалістів у процесі педагогічної освіти буде продуктивною, якщо:

- направленість професійно-прикладної фізичної підготовки студентів буде на формування значущих професійно-прикладних якостей спеціалістів різного профілю;

- програмний матеріал буде розроблений на основі системного підходу з використанням специфічних та не специфічних засобів;

- формування професійно значущих якостей буде адекватно відображати специфіку майбутньої діяльності випускників;

- нормативи з фізичної підготовки студентів будуть орієнтовані на нормативні критерії підготовки майбутніх фахівців.

У зв'язку з цим, нами були проаналізовані та визначені організаційні форми, засоби і методи ППФП студентів класичних вузів у відповідності з професійними компонентами діяльності фахівця.

Організаційні форми ППФП: обов'язкові та факультативні самостійні, самодіяльні, індивідуальні з прикладною спрямованістю.

Засоби ППФП: загальні прикладні фізичні вправи, спеціальні фізичні вправи.

Методи ППФП: суворо регламентовані вправи, ігровий, змагальний, коловий.

Також були проаналізовані та визначені професійні вимоги к майбутнім фахівцям, які повинні будуватись з чотирьох блоків:

- блок фізичної підготовленості ;
- блок психомоторики ;
- блок функціонального стану;
- блок фізичного розвитку.

Висновок. У галузі вищої освіти виявляється різний результат навчання дисциплінам, які мають валеологічний компонент. Більшість вимог до випускників класичних вузів спрямовано на засвоєння знань, результат навчання лише деяких з них передбачає формування умінь і навичок реалізації принципів здорового способу життя у повсякденному житті і професійній діяльності.

Професійно-прикладна фізична підготовка будується з двох розділів: теоретичного та практичного. Формування фізичної готовності з розрахунком майбутньої професійної діяльності повинно проводитися поетапно та забезпечувати послідовність форм, засобів та методів проведення навчально-тренувальних занять.

Теоретичний розділ спрямовано на придбання необхідних знань з основ теорії, методики та організації фізичної підготовки.

У практичний розділ повинні входити тести з професійно-прикладної фізичної підготовки, види спорту суворо прикладної спрямованості і види спорту, які доповнюють ППФП; а також блок доповнюючих факторів, які включають спеціальну психологічну підготовку, гігієнічні фактори, раціональний добовий режим, загартування, оздоровчі сили природи, повноцінне питання.

Для реалізації програмного матеріалу ППФП необхідно використовувати урочну та позаурочну форми занять. Позаурочні форми занять включають:

- масові фізкультурно-оздоровчі та спортивні заходи у вільний від навчальних занять час;
- спортивні змагання, турніри, чемпіонати, Кубки з різних видів спорту на протязі всього навчального року;
- змагання з видів спорту суворо прикладної спрямованості та виконання професійно-прикладних вправ у кінці навчального року;
- виконання індивідуальних домашніх занять на період навчальних практик та канікул.

Професійно-прикладна фізична підготовка майбутніх фахівців повинна будуватися на основі концепції внутрішньої картини здоров'я та враховувати не

тільки їх біологічні і психоемоційні можливості, але і фізичні та соціальні резерви.

Література:

1. Абдулина О. А. *Общепедагогическая підготовка учителя в системе высшего педагогического образования.* - М.: Педагогика, 1989.-220с.
2. Выдрин В. М., Зыков Б. К., Лотоненко А. В. *Физическая культура студентов вузов: Учебное пособие.* - Воронеж: Изд-во ВГУ, 1991.- 128 с.
3. Гончаров В. Д. и др. *Профессионально-прикладная физическая подготовка вузов: реальность и перспективы // Теория и практика физической культуры.* - 1993. - № 7.-С.12-13.
4. Гребенюк Г. Є. *Загальна характеристика ступеневої системи професійної освіти України // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія/ За ред. І. А. Зязюна.* - Київ: Віпол, 2000. – С.204-228.
5. Данилко М. Т. *Формування готовності до професійної діяльності майбутніх вчителів фізичної культури: Автореф. дис...канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02/ Волинський державний університет ім. Лесі Українки.* -Луцьк, 2000. - 19 с.
6. Каргаполов В. П. *Профессиональное становление преподавателя физической культуры: Автореф. дис...д-ра пед. наук: 13.00.04. / Хабаровський ГПИ. Омськ, 1999. - 111с.*
7. Касьяненко М. Д., Недужий Н. А. *Учебные игры в вузе // Проблемы совершенствования профессиональной подготовки специалистов: сборник информационных материалов о передовом опыте.* - К.: УМК ВО, 1990. -С.88-92.